

Naturskyddsföreningen | Bra Miljöval

Elenergi

Kriterier 2009:4

Bra Miljöval

Bra Miljöval

Naturskyddsföreningens miljömärkning

Naturskyddsföreningen är en partipolitiskt och religiöst obunden ideell förening utan vinstintressen. Omsorgen om miljön och människors hälsa är vår drivkraft. Vi har bidragit till att säl, havsörn och pilgrimsfalk inte längre är utrotningshotade i Sverige. Vi värnar om den biologiska mångfalden och arbetar för att stoppa klimatförändringar, försurning, övergödning, spridningen av skadliga kemikalier och mycket annat.

Men det räcker inte att skydda naturen i reservat eller stoppa enskilda förorenare. Den totala miljöbelastningen måste minska. Företag som miljöanpassar sin produktion och sina produkter är mycket viktiga i det arbetet.

Bra Miljöval är Naturskyddsföreningens eget miljömärke och ett av våra verktyg för att driva utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Bra Miljöval ställer höga miljökrav på de produkter och tjänster som får märkas.

Bra Miljöval är en så kallad typ I-märkning. Det vill säga en tredjepartscertifiering som är oberoende i förhållande till inblandade parter. Bra Miljöval är medlem i GEN (Global Ecolabelling Network) som är ett internationellt nätverk av miljömärkarorganisationer. För att säkerställa att Bra Miljöval uppfyller kraven på ett kvalitetssäkrat system har miljömärkningen granskats enligt GENICES (Global Ecolabelling Network's Internationally Coordinated Ecolabelling System).

Tack vare Bra Miljöval har hundratals produkter gjorts om och miljöanpassats. Märkningen har lett till konkreta resultat. Till exempel har Bra Miljöval nästan helt fått bort den miljöskadliga tensiden LAS från svenska tvättmedel. Bra Miljöval Livsmedelsbutik drev fram de första miljömärkta, ej kvicksilverbaserade, knappcellsbatterierna och fick producenter av självspelande vykort att byta till sådana för hela svenska marknaden. Märkningen uppmuntrar också minskad konsumtion t ex genom att märka Second hand-kläder och kläder som är redesignade.

Ett annat exempel är att el märkt med Bra Miljöval har ställt krav på vattenflödet genom vattenkraftverk och därmed gynnat växter och djur i älvsträckorna. Märkningen bidrar också till att det utförs åtgärder för energieffektivisering och för att bygga omlöp för fisk runt vattenkraftverk. Bra Miljöval hjälper också konsumenter att välja de transportslag som har lägst miljöpåverkan. I kriterierna för försäkringar ställer Bra Miljöval bland annat miljökrav på licenstagarnas kapitalförvaltning.

I konsumenternas ögon är märkningen Bra Miljöval en trovärdig signal. För licenstagaren ger märkningen konkurrensfördelar.

I dag finns kriterier för Bra Miljöval för följande varor och tjänster:

- Bil- och småhusförsäkring
- Biobränsle
- Elenergi
- Fjärrkyla
- Godstransporter
- Kemiska produkter
- Livsmedelsbutik
- Persontransporter
- Textil
- Värmeenergi

Bra Miljöval

Läs mer om Bra Miljöval och ladda ner kriterier på www.bramiljoval.se

Information in English, see www.bramiljoval.se

På Grön Guide kan man få andra miljötips www.naturskyddsforeningen.se/gron-guide/

För ytterligare information kontakta Naturskyddsföreningen, Norra Allégatan 5, 413 01 Göteborg

E-post: gbg@naturskyddsforeningen.se

Innehåll

	Förord	4
	Mål	4
	Kriteriernas omfattning	5
	Definitioner	5
1	Grundkriterier	6
2	Kriterier för vattenkraft	7
3	Kriterier för elenergi från förbränningsanläggningar	8
4	Kriterier för bränslen till förbränningsanläggningar	9
5	Kriterier för vindkraft	12
6	Kriterier för vindandelar	12
7	Kriterier för solkraft och annan förnybar elenergi	13
	Bilaga 1 Beräkning av additionalitet	14
	Bilaga 2 Vindkraft	15
	Bilaga 3 Miljöfondsprojekt för vattenkraft	16
	Bilaga 4 Energieffektiviseringsfond	17
	Bilaga 5 Investeringsfond	18

Förord

Det här är 2009 års miljökriterier för elenergi. I dessa nya kriterier fastställer Naturskyddsföreningen hur elenergi ska genereras för att kunna märkas med Bra Miljöval. Bra Miljöval är ett av Naturskyddsföreningens verktyg för att driva utvecklingen mot ett hållbart energisystem.

Förenklat sker merparten av konsumentens miljöpåverkan i bostaden, genom transporter och val av mat. Inom industrin och offentlig sektor kan konsumtionen av elenergi vara en betydande del av miljöpåverkan. Den elenergi som levereras kan genereras på olika sätt varför det är viktigt att utveckla hållbar elenergi. Insikten om vår påverkan på klimatet har lett till att konsumenter vänder sig till Naturskyddsföreningen och efterfrågar konkret vägledning om hur man kan minska miljöpåverkan från elproduktionen. Att välja elenergi märkt med Bra Miljöval bidrar både till mindre klimatpåverkan och att återställa de skador som den förnybara energiproduktion genererar. Samtidigt behöver vi minska elbehovet genom bättre isolering, se över uppvärmningsystem och att utnyttja bostäder, kommersiella lokaler och kontorsytor effektivare.

Kriterierna för elenergi märkt med Bra Miljöval har fastställts av Naturskyddsföreningens generalsekreterare. Kriterierna gäller från 2009-01-01 tills nästa version träder i kraft, tidigast 2012-12-31. I arbetet med att utveckla kriterierna har Naturskyddsföreningen fått stor hjälp av representanter för branschföreningar, företag, länsförbund, kretsar och forskare vilka härmed tackas.

Eva Eiderström

Chef för Bra Miljöval

Mål

- Förhindra att ny elenergi baseras på ohållbara energislag och gynna elenergi baserad på hållbara energislag
- Öka investeringarna i långsiktigt hållbara produktionskällor
- Minska konsumtionen av elenergi
- Minska den förnybara elenergens negativa konsekvenser på biologisk mångfald

Kriteriernas omfattning

All slags förnybar elenergi kan märkas med Bra Miljöval om produktionen uppfyller fastställda kriterier. I detta dokument ställs krav på hela kedjan från bränslen, produktion till hantering av restprodukter.

Elenergi märkt med Bra Miljöval omfattar två delar. Grundkriterier innebär specifika krav för varje produktionstyp vilka fastställer vilken produktion som kan märkas med Bra Miljöval. Additionalitetskraven är krav som leder till direkt miljönytta för varje såld volym elenergi som märks.

För att få en licens till att nyttja Bra Miljöval märket för den ansökta elenergin måste både grundkriterier och additionalitetskriterierna vara uppfyllda. Hur mycket additionalitet som ska tillföras den ansökta elenergin beror på vilken nivå produktionen uppfyller i grundkriterierna.

Definitioner

Additionalitet	Den mätbara eller kvantifierbara miljönytta som uppstår i samband med konsumtion av elenergi märkt med Bra Miljöval som ligger utöver basnivån definierad genom lagstiftning, marknadsförhållanden och stödsystem. I vissa fall uppstår additionalitet även i grundkriterierna men kan också enbart innebära en allokering av energi från en konsument till en annan.
Förnybar energi	Med förnybar energi avses en energikälla som i princip är outtömlig oavsett om energi hämtas från källan. Begreppet förnybar måste definieras inom ett visst tidsavsnitt och geografisk område. En rimlig tidsavgränsning är en människas livslängd, ca 100 år. Detta betyder att energikällan ska förnyas inom en generation.
Miljömärkt energi	Innebär förnybar energi som innebär att ingående produktionskällor uppfyller grundläggande miljökritierier samt additionalitet.
Produktionsenhet	Den enhet i vilken Produktion av elenergi sker. Produktionsenhet kan utgöra en hel anläggning eller en del av en anläggning, såsom exempelvis en förbränningskammare i ett kraftvärmeverk med flera förbränningskammare.
Vindandel	En rätt, köpt från en andelsförening, att köpa en i förväg definierad volym elenergi årligen till ett pris satt av föreningen.

1 Grundkriterier

- 1.1 Den elenergi som ingår i den miljömärkta produkten ska härstamma från förnybara energikällor, till exempel vattenkraft, vindkraft, solenergi, våg- och tidvattenenergi, förbränning av biomassa eller biogas.
- 1.2 Produkter som ska miljömärkas med Bra Miljöval ska uppnå 30 poäng, inklusive 5 poäng energieffektivisering, enligt Bilaga Beräkning av additionalitet. Varje poäng motsvarar 100 SEK/GWh.
- 1.3 Det får högst åtgå 10 % icke-förnybar energi under hela den miljömärkta elenergens livscykel. Här ingår energi som nyttjas till utvinning, transport och förädling av bränsle, processenergi vid anläggning, spetsproduktion vid höga laster samt energi som använts vid transport av restprodukter. Balanskraft genom balanstjänst eller motsvarande räknas inte in i processenergin. Om elenergi och värmeenergi är parallella produkter ska energimängderna allokeras, i första hand, enligt principerna för fysisk allokering och i andra hand enligt ekonomisk allokeringssmetod.
- 1.4 Försäljningen av elenergi märkt med Bra Miljöval måste motsvaras av lika stor mängd elenergi producerad enligt gällande kriterier för Bra Miljöval vid kalenderårets slut.
- 1.5 Den elenergi som levereras med varumärket Bra Miljöval får inte garantera ursprung för någon annan leverans av elenergi. Om ursprungsgarantier har utfärdats för den aktuella elenergin, ska dessa bifogas leveransen av den miljömärkta elenergin.
- 1.6 Finansiella avtal, ursprungsgarantier enligt EECS standard och RECS-certifikat kan användas som verifikat för den elenergi som ska märkas med Bra Miljöval. Den fysiska elenergin från den aktuella energimängden ska vara inmatad på Nordiskt elnät under gällande kalenderår.
- 1.7 Den som vill använda märket Bra Miljöval eller hänvisa till märkningen måste uppfylla samtliga kriterier för elenergi märkt med Bra Miljöval och upprätta ett licensavtal med Naturskyddsföreningen.
- 1.8 De produktionsenheter som genererar den elenergi som ingår i licensavtalet ska vara lokaliserade till Sverige, Norge, Danmark eller Finland. Samtliga produktionsenheter ska vara godkända av Naturskyddsföreningen.
- 1.9 Elenergi märkt med Bra Miljöval ska åtföljas av en fondavsättning för energieffektivisering motsvarande minst 500 SEK/GWh. De avsatta medlen ska nyttjas för energieffektiviseringsprojekt enligt Bilaga Energieffektivisering och vara godkända av Naturskyddsföreningen. Fondmedel för energieffektivisering kan också avsättas i Naturskyddsföreningens centrala fond. Naturskyddsföreningen genomför då energieffektivisering enligt bilaga Energieffektivisering.
- 1.10 Företag ska ha miljöpolicy fastställd av företagsledningen, där företaget åtar sig att förbättra sitt arbete.

Motivering till kraven

[1.3] Elproduktion som kräver stora mängder fossil energi för produktion, transport, användning och kvittblivning är inte hållbart. Effektiviteten i elproduktionen har därför betydelse för kravet på maximal andel icke förnybar energi. Eftersom kravet utgår från ett livscykelperspektiv inkluderas även nödvändig hantering utanför anläggningen.

[1.4] Kontrollen av att mängden såld miljömärkt elenergi verkligen har producerats i anläggningen är avgörande för miljömärkningens trovärdighet. Granskningen görs av en auktoriserad revisor vid årlig revision.

2 Kriterier för vattenkraft

- 2.1 Vattenkraft ska i elenergi märkt med Bra Miljöval alltid räknas som kriterienivå I.
- 2.2 Endast el från vattenkraftverk som anlagts före 1 januari 1996 kan godkännas i licens för elenergi märkt Bra Miljöval.
- 2.3 Effektiviseringar i vattenkraftverk kan göras inom gällande vattendom om förändringarna inte orsakar nettoskador på miljön. Åtgärder gjorda efter 1 januari 1996 ska vara godkända i licensavtal med Naturskyddsföreningen. Det gäller oavsett vattendomens datum.
- 2.4 Den sammanlagda tappningen genom turbin respektive utanför turbin ska vara minst lika stor som vattendragets medellågvattenföring eller, om de av tillståndet fastställda dämning- eller sänkningsgränserna är begränsande, utgöras av minst tillrinning minus avdunstning. Medellågvattenföring beräknas som ett medelvärde av lägsta lågvattenföringen under varje år under en period av minst 10 år.
- 2.5 Minimitappningen ska i första hand släppas i den ursprungliga huvudfåran och i andra hand i den fåra som ger störst positiv nettoeffekt på miljön. Minimitappningen ska i första hand spillas utanför turbin, men i de fall där detta inte ger någon positiv nettoeffekt på miljön eller där detta av tekniska skäl inte är möjligt, kan minimitappningen släppas genom turbin.
- 2.6 Vattenkraft som ingår i elenergi märkt med Bra Miljöval ska genomföra en årlig avsättning till en miljöfond motsvarande 1 500 SEK/GWh vattenkraft i den sålda miljömärkta elen.
- 2.7 Miljöfondsavsättningen kan nyttjas till projekt som genomförs i Licenstagarens egna verksamhet eller avsätts i Naturskyddsföreningens centrala miljöfond. Exempel på projekt som kan finansieras genom miljöfondsavsättningen är beskrivna i bilaga Miljöfondsprojekt. Projekt som genomförs av Licenstagaren ska inte vara sådana som kan anses vara en skyldighet enligt gällande tillstånd och lagar.
- 2.8 Samtliga projekt finansierade genom miljöfondsavsättningen ska ha ett godkännande från Naturskyddsföreningen.
- 2.9 Nyttjande av miljöfondsmedel behöver inte vara relaterat till de kraftverk som ingår i elenergi märkt med Bra Miljöval. Projekt som ska finansieras genom miljöfondsavsättningen ska dock ha en relation till något av de kraftverk som producerar den elenergi som licenstagaren levererar till kunder i sin övriga försäljning.
- 2.10 Finansiering av forskning inom Högskolan som syftar till att öka kunskapen om

vattenkraftens miljöeffekter eller åtgärder som minskar dess miljöpåverkan kan godkännas även om den inte relaterar till de kraftverk som producerar elenergi som inte är miljömärkt och som licenstagaren levererar till kunder.

Motivering till kraven

[2.3] Naturskyddsföreningen anser att effektivisering enligt Förordning (2003:120) om elcertifikat 6 S där åtgärderna innebär en ökning av det genomsnittliga använda vattenflödet genom anläggningen samt minskade friktionsförluster i vattenvägar i de flesta fall ger en negativ nettoskada på miljön och kan därför inte godkännas.

3 Kriterier för elenergi från förbränningsanläggningar

Kriterienivå I

- 3.1 Biobränslet får inte härstamma från genmodifierade organismer, GMO.
- 3.2 Producenten ska där så är möjligt tillämpa ett system för att spåra ursprung för allt icke återvunnet biobränsle som nyttjas för produktion av den märkta produkten.
- 3.3 Bränslet till produktionen av elenergi märkt med Bra Miljöval ska uppfylla de grundkriterier som gäller för bränslen, se avsnitt 4.
- 3.4 Biobränslet får inte sameldas med andra bränslen om detta innebär att askan av denna anledning ej uppfyller kraven för Skogsstyrelsens riktlinjer för askåterföring. Aska från förbränningen av biobränslet ska avskiljas och hållas skilt från andra askor. Enligt kriterienivå I behöver inte askan återföras till källan, om så inte krävs enligt Myndighetens tillstånd, även om Naturskyddsföreningen förordar detta.
- 3.5 Biobränslen från länder utanför EU ska uppfylla kraven för FSC eller motsvarande tredjepartsmärkning.

Som biobränsle räknas bränsle där biomassa är utgångsmaterial. Bränslet kan ha genomgått kemisk eller biologisk process eller omvandling eller ha passerat annan användning.

Kriterienivå II

- 3.6 Produktionen ska uppfylla samtliga krav enligt kriterienivå I.
- 3.7 Askan från förbränningsanläggningen ska askåterföras till ursprunglig marktyp enligt Skogsstyrelsens riktlinjer eller motsvarande i respektive land.

Motivering till kraven

[3.1] Naturskyddsföreningen anser att riskerna med genmodifierade organismer, GMO, inte är tillräckligt utredda. För mer information om vad Naturskyddsföreningen anser om GMO, se www.naturskyddsforeningen.se.

[3.2] En av de viktigaste frågorna vid produktion av biobränsle är enligt Naturskyddsföreningen att ursprunget kan säkerställas. Genom ett spårbarhetssystem kan krav på skydd för skyddsvärda skogar, skötsel och avverkning ställas och kontrolleras. Ett spårbarhetssystem kan också stoppa biobränsle från illegal avverkning eller från avverkning som bryter mot mänskliga rättigheter.

I första hand ska spårbarheten baseras på leveransavtal för bränslen. I andra hand kan finansiella avtal avseende bränslets ursprung godkännas.

[3.5] Att uttaget av biobränsle inte äventyrar skyddsvärd skog är en av förutläggningarna för att Naturskyddsföreningen ska betrakta biobränsle som ett hållbart bränsle. Kraven i Forest Stewardship Council, FSC, säkerställer skyddet.

4 Kriterier för bränslen till förbränningsanläggningar

Bränslen från skogsindustrin

- 4.1 Trädbränslen, inklusive biomassa från gallring och restprodukter i samband med avverkning, ska antingen härstamma från FSC-märkt skogsbruk eller komma från skogsbruk som bedrivs enligt principer och åtgärder som syftar till ett hållbart skogsbruk.
- 4.2 Bränslen som i huvudsak utgörs av barr, blad och rotmassa kan inte ingå som bränsle för elenergi märkt med Bra Miljöval utan ska så långt som möjligt lämnas i skogen. Detta kriterium avser inte barr och blad som medföljer grot.
- 4.3 Trädbränslet ska inte härstamma från illegal avverkning eller områden med höga bevarandevärden.
- 4.4 Trädbränslen från skogsbruk med omloppstid mindre än 10 år, såsom Salix-odlingar, ska inte härstamma från mark som har konverterats från betesmark eller ängs- och hagmark med höga naturvärden.

Motivering till kraven

[4.4] Naturskyddsföreningen anser att biobränsle från jordbruket är ett bra komplement till biobränsle från skogen. Produktionen måste dock ske på ett ekologiskt hållbart sätt, med så lite användning av konstgödsling och bekämpningsmedel som möjligt.

Definition av skogar med högt bevarandevärde

Skogar med högt bevarandevärde är skogar med en eller flera av följande egenskaper:

- a) skogsområden som är globalt, regionalt eller nationellt betydelsefulla:
 - koncentrationer av biologisk mångfald (t ex endemiska arter, utrotningshotade arter, refugier); och/eller
 - stora skogar på landskapsnivå, som utgör del av skogsbruksenheten eller i vilka skogsbruksenheten ingår, där livskraftiga populationer av de flesta eller alla naturligt existerande arter förekommer i naturlig utbredning och mängd
- b) skogsområden som är belägna inom, eller som inom sig hyser sällsynta, hotade eller utrotningshotade ekosystem
- c) skogsområden som upprätthåller grundläggande naturgivna funktioner i kritiska situationer (t ex skydd för avrinningsområden, erosionskontroll)
- d) skogsområden som är av avgörande betydelse för att tillgodose lokalsamhällets grundläggande behov (t ex försörjning, hälsa) och/eller avgörande för lokalsamhällets traditionella kulturella egenart (områden av kulturell, ekologisk, ekonomisk eller religiös betydelse som fastställts i samverkan med sådana lokalsamhällen).

Som trädbränsle räknas biobränsle från trädråvara som inte genomgått kemisk process. Trädbränsle omfattar alla biobränslen där träd eller delar av träd är utgångsmaterial, till exempel bark, barr, löv, ved samt bränsleråvara från skogs- och trävaruindustrin som spån, flis och frånsåll.

Bränsleråvaran kan ha använts till annat, som till exempel rivnings- och emballagevirke. Bränsle av avfallspapper och returlut räknas inte som trädbränsle.

Definitionen följer svensk standard för fasta biobränslen och torv (SS 187106). Som biomassa räknas material med biologiskt ursprung som inte eller endast till liten del omvandlats kemiskt eller biologiskt.

I Sverige omfattar "skogar med högt bevarandevärde" bland annat följande:

- skogsområden av riksintresse och/eller etablerat nationellt intresse, med en koncentration av nyckelbiotoper och/eller lokaler för rödlistade arter utanför nyckelbiotoper
- fjällnära skog som är belägen ovanför naturvårdsgränsen (Naturskyddsföreningen 1988, ISBN 91- 558-5201-7).
- Skyddsskog enligt §15 SVL och skog inom skyddsområden för vattentäkter.

Biobränslen från jordbruket

- 4.5 Biobränslen från jordbruket ska inte härstamma från mark som har konverterats från betesmark eller ängs- och hagmark med höga naturvärden.
- 4.6 Uttaget av biobränsle från jordbruket ska säkerställa att näringstillgången inte hotas samt att humushalten i marken inte reduceras långsiktigt.
- 4.7 Metangas insamlad från gödselanläggningar kan godkännas som biobränsle.

Bränslen från planteringar och trädgårdsodling

- 4.8 Fasta biobränslen från planteringar och trädgårdsodling, såsom frukt, nötter, produkter och restprodukter samt flytande vegetabiliska oljor, ska vara odlade på ett sådant sätt att det inte medför ökad jorderosion eller har negativ påverkan avseende lokal ekologisk, ekonomisk, och social hållbar utveckling.
- 4.9 Flytande biobränslen, inklusive bioolja, får inte innehålla primär palmolja eller andra motsvarande bränslen som innebär stora negativa socioekonomiska och miljömässiga konsekvenser. Biooljan ska inte innehålla biprodukter såsom PFAD, Palm fatty acid distillate, vilka härstammar från destilleringsprocesser vid palmoljetillverkning. Biprodukter från tillverkning av primära produkter, till exempel i livsmedelindustrin, där palmolja ingår i den primära produkten, ska i första hand återanvändas i ytterligare processer och i andra hand användas för energiproduktion.

Med primär palmolja avses olja som utvunnits ur oljepalmens frukter och inte har nyttjats i en annan produkt.

Bränslen från industrin

- 4.10 Biprodukter från sågverk såsom spån, flis och bark kan ingå som bibränsle. Bränslet ska kunna spåras tillbaka till det aktuella sågverket. Om spån, flis och bark härstammar direkt från skogsbruket räknas detta inte som bränsle från industrin utan bränslet ska uppfylla kriterierna för bränslen från skogsbruket.
- 4.11 Fiberrika biprodukter från pappers- och pappersmassatillverkning såsom svartlut och fiberslam kan ingå som bibränsle under förutsättning att biomasseinnehållet överstiger 80 %.

Biobränslen från avfall

- 4.12 Osorterat avfall kan inte godkännas som bränsle i elenergi märkta med Bra Miljöval.
- 4.13 Sorterat avfall som till 90 % består av organiskt material kan ingå som bränsle om biomassan på grund av miljöskäl inte kan återföras till skogs- eller jordbruk eller användas som råvara i annan produktion.
- 4.14 Returvirke som ingår i biobränslet ska inte vara målat, kemisk behandlat samt inte innehålla plast eller metaller som innebär att askans kvalitet försämras.
- 4.15 Deponigas är inte ett godkänt bränsle för elenergi märkt med Bra Miljöval. Deponigasen ska av andra skäl insamlas enligt EU:s avfallsdirektiv.
- 4.16 Biogas från rötning av avfall kan ingå som biobränsle under förutsättning att läckage av metan eller nyttjande av fossil energi inräknas som processenergi enligt kriterium 1.2.

Som biogas räknas gas som bildats när organiskt material såsom gödsel, slam från kommunala eller industriella reningsverk, hushållsavfall samt avfall från livsmedelsproduktion, restauranger och handel brutits ned av metanproducerande bakterier under syrefria förhållanden. Definitionen följer definitionen i förordningen (2003:120) om elcertifikat.

Motivering till kraven:

[4.12] Avfall ska återanvändas och återvinnas i första hand. Förbränning med energiutvinning ska ske i andra hand.

5 Kriterier för vindkraft

- 5.1 Vindkraft ska i elenergi märkt med Bra Miljöval alltid räknas som kriterienivå II.
- 5.2 Vindkraftverk som producerar elenergi märkt med Bra Miljöval ska inte vara anlagda i skyddsvärda områden. Med skyddsvärda områden avses här områden skyddade av lagstiftning i respektive land eller internationella konventioner, samt områden listade i Bilaga 2 - Vindkraft.
- 5.3 Ansvarig för vindkraftsproduktionen ska inneha och följa en skriftlig plan för egenkontrollen enligt Förordning (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll eller motsvarande i respektive land. I egenkontrollen ska ingå en fortlöpande och systematisk undersökning av riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt med särskilt fokus på störningar på flora och fauna. Plan för egenkontroll ska bifogas ansökan.

Vindkraft – motiv och arbetssätt

Utbyggnaden av nya vindkraftverk har tagit fart, något som i grunden är positivt men som samtidigt kan innebära hot mot områden med höga naturvärden. Sådana områden kan till exempel utgöras av skogklädda höjder som inte avverkats och där en del rödlistade arter därmed fått en fristad, samt områden närmast häckningsplatser för hotade rovfåglar. Naturskyddsföreningen kommer att följa tillståndprocesserna och föra fram synpunkter och krav. Nya vindkraftverk ska inte byggas där de kan skada dokumenterat höga naturvärden. Skulle det ändå bli tillåtet att uppföra nya verk i sådana områden kommer Naturskyddsföreningen noga att pröva om dessa kan godkännas inom ramen för miljömärkningen Bra Miljöval. Avgörande blir då vilka hänsyn som tagits vid uppförandet samt hur egenkontrollen sker.

6 Kriterier för vindandelar

- 6.1. Vindandelar ska i elenergi märkt med Bra Miljöval alltid räknas som kriterienivå II.
- 6.2. Vindkraftverk som producerar el såld inom andelar märkta Bra Miljöval ska inte vara anlagda i skyddsvärda områden. Med skyddsvärda områden avses här områden skyddade av lagstiftning i respektive land eller internationella konventioner, samt områden listade i Bilaga 2 - Vindkraft.
- 6.3. Ansvarig för vindkraftsproduktionen ska inneha och följa en skriftlig plan för egenkontrollen enligt Förordning (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll eller motsvarande i respektive land. I egenkontrollen ska ingå en fortlöpande och systematisk undersökning av riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt med särskilt fokus på störning på flora och fauna. Plan för egenkontroll ska bifogas ansökan.
- 6.4. Från och med att vindkraftverket/vindkraftsparken har fått laga-kraftvunnet startbesked, bygglov eller tillstånd, kan vindandelar märkas med Bra Miljöval. Om aktuella vindandelar avser ej ännu byggda vindkraftverk ska följande bifogas ansökan:

- Bygglovsansökan, bygganmälan och/eller tillståndsansökan,
 - miljökonsekvensbeskrivning (i förekommande fall), samt
 - erhållet startbesked, bygglov och/eller tillstånd med eventuella villkor.
- 6.5 Det elbolag som står för avräkningen gentemot kunderna måste kunna tillhandahålla elenergi märkt med Bra Miljöval så att andelsägarnas hela elkonsumtion kan täckas med elenergi märkt med Bra Miljöval. Den del av elkonsumtionen som tillhandahålls genom vindandelar ska utgöras av elenergi från vindkraft märkt med Bra Miljöval.

7 Kriterier för solkraft och annan förnybar elenergi

- 7.1 Solkraft och vågkraft ska i elenergi märkt med Bra Miljöval alltid räknas som kriterienivå II. Annan förnybar elproduktion som inte är upptagen i detta kriterium kan ingå i den miljömärkta elleveransen efter särskild prövning av Naturskyddsföreningen.
- 7.2 För att elenergi från solkraftverk ska kunna godkännas för miljömärkning med Bra Miljöval måste en restproduktplan upprättas och följas.

Bilaga 1 Beräkning av additionalitet

Bakgrund

För att en specifik elproduktion ska kunna miljömärkas med Bra Miljöval måste den uppfylla krav på additionalitet. Additionalitet innebär att pengar avsätts för konkret miljönytta. Det görs genom avsättning till tre fonder: Investeringsfond, energieffektiviseringsfond och miljöfond. Licenstagare kan avsätta pengar till Naturskyddsföreningens fonder eller använda pengarna i egna projekt som godkänns av Naturskyddsföreningen.

Kriterier för vattenkraft

Notera att en separat avsättning till miljöfond ingår i kriterierna för vattenkraft och alltså ska göras oberoende av ovanstående additionalitetskrav. Denna avsättning beskrivs i avsnitt 2 - Kriterier för vattenkraft.

Beräkning av storleken på additionaliteten

För att räkna ut storleken på additionaliteten används ett poängsystem. Elproduktionen måste uppnå 30 poäng för att kunna märkas med Bra Miljöval. Beroende på vilken nivå elproduktionen klassas som behövs olika mycket additionalitet för att nå upp till 30 poäng. Nivå I ger 15 poäng i grunden och Nivå II ger 25 poäng i grunden. Obligatoriskt för båda nivåerna är 5 poäng additionalitet i form av avsättning till energieffektivisering. För energiproduktion med Nivå II krävs alltså ingen additionalitet utöver denna avsättning till energieffektivisering.

- Nivå I (vattenkraft samt biokraft utan askåterföring)
- 15 grundpoäng + 5 poäng energieffektivisering + 10 poäng valfri additionalitet = 30 poäng
- Nivå II (övrig elproduktion som godkänns enligt kriterierna)
- 25 grundpoäng + 5 poäng energieffektivisering = 30 poäng

Varje poäng additionalitet motsvarar 100 SEK per försåld GWh av den märkta produkten. För elproduktion med Nivå I måste alltså 500 SEK/GWh avsättas till energieffektivisering, samt 1000 SEK/GWh till valfri fond. För Nivå II krävs endast 500 SEK/GWh till energieffektivisering.

För licenstagare som säljer flera olika energislag

Behovet av additionalitet för en licenstagare som säljer el från elproduktion av både Nivå I och Nivå II räknas ut genom att multiplicera poängen från energimängden på varje kriterienivå med dess andel av den totala produkten.

$$\text{Totalpoäng} = 15 \text{ poäng} \cdot \frac{\text{energivolym med Nivå I}}{\text{produktens totala volym}} + 25 \text{ poäng} \cdot \frac{\text{energivolym med Nivå II}}{\text{produktens totala volym}}$$

Exempel:

Produkten består av 20 GWh varav 8 GWh biokraft enligt Nivå I, 10 GWh biokraft enligt Nivå II samt 2 GWh vindkraft som klassas som Nivå II.

Nivå	Volym	Poäng
Nivå I	8 GWh	15 poäng * 8/20 = 6 poäng
Nivå II	10+2 GWh	25 poäng * 12/20 = 15 poäng
Summa	20 GWh	21
Poängkrav		30
Behov av additionalitet		30-21 = 9 poäng

I detta fall måste alltså produktionen kompletteras med 9 poäng additionalitet, vilket görs genom en avsättning på 900 kr/GWh. 5 poängs avsättning till energieffektiviseringsfonden (500 kr/GWh) är obligatoriskt. De återstående 4 poängen (400 kr/GWh) ska avsättas i valfri fond.

Ett verktyg för att räkna ut additionalitetsbehov baserade på försäljningsvolym och kriterienivå finns att ladda hem på www.bramiljoval.se. På webbplatsen finns ytterligare exempel på beräkningar kring additionalitet.

Bilaga 2 Vindkraft

2012-05-11

För att kunna godkännas inom ramarna för Bra Miljöval får vindkraftsanläggningar inte vara placerade inom områden i denna bilaga. Områdena är uppdelade i grupperna A, B och C.

Ett verktyg för att se samtliga områden finns på www.bramiljoval.se.
Kontakta handläggare på Bra Miljöval El för att få tillgång till inloggningsuppgifter.

Grupp A

Områden som är skyddade av lagstiftning i respektive land eller internationella konventioner.

- 1) Ramsarområden
- 2) Natura 2000-områden
- 3) Nationalparker
- 4) Naturreservat
- 5) Djur- och växtskyddsområden
- 6) Naturvårdsområden
- 7) Naturminnen
- 8) Biotopskyddsområden
- 9) Objekt i nationalparksplanen
- 10) Områden med naturvårdsavtal
- 11) Riksintresse obrutna fjäll
- 12) Objekt med skydd för landskapsbild

Grupp B

Områden som ingår i nationella utredningar av särskild värdefull natur och som inte ingår i kategori A ovan.

- 13) Värdefulla hagmarker identifierade i Jordbruksverkets TUVAs-databas
- 14) Objekt i den nationella myrskyddsplanen
- 15) Statliga Naturskogar och Urskogsartade Skogar (SNUS-objekt)
- 16) Sveaskogs ekoparker
- 17) Nyckelbiotoper
- 18) Objekt med naturvärde

Grupp C

Viktiga fågel- och fladdermusområden samt värdefulla skogsområden som inte ingår i kategori A eller B ovan.

- 19) Områden utpekade som viktiga fågelområden, IBA, av Birdlife International
- 20) Viktiga flyttfågelområden, fågelrastplatser och fladdermusområden, som idag inte utgör IBA-område. Dessa områden utses av Naturskyddsföreningen.
- 21) Skyddsvärda skogsområden identifierade på Naturskyddsföreningens skogskarta.

Bilaga 3 Miljöfondsprojekt för vattenkraft

Avsättning till miljöfond för vattenkraft

Företag som levererar elenergi baserad på vattenkraft ska avsätta pengar i en egen miljöfond eller i en fond som Naturskyddsföreningen disponerar. Kravet gäller inte licenstagare som köper elenergi som redan är märkt med Bra Miljöval.

Miljöfondens medel ska främst användas för att minska vattenkraftens skador på naturen. Företag som ansöker om märkning med Bra Miljöval ska redovisa vilka åtgärder de vill genomföra. Nedanstående lista beskriver förslag på godkända åtgärder. Andra förslag kan godkännas efter särskild prövning av Naturskyddsföreningen. Åtgärderna behöver inte gälla de vattenkraftverk som producerar elenergi märkt med Bra Miljöval eller genomförs i anslutning till ett specifikt kraftverk. Arbetet ska påbörjas senast 6 månader efter att företaget fått sin licens. Resultatet ska redovisas vid revision och slutredovisas när åtgärden har genomförts.

Generella krav på projekt som kan finansieras genom Miljöfonden

- Åtgärden ska syfta till att minska vattenkraftens skadeverkningar.
- Åtgärden får inte vara påkallad av lagstiftning eller gällande tillstånd.
- Projektägaren måste kunna visa på miljönyttan av åtgärden.
- Åtgärden ska dokumenteras och kunna fungera som gott exempel.
- Projektägaren måste kunna ta emot studiebesök och lämna ut relevanta uppgifter till intresserade.

Godkända projekt som kan finansieras genom Miljöfonden

- Miljörevision enligt Naturskyddsföreningens riktlinjer för miljörevision.
- Åtgärder som leder till att den biologiska mångfalden i skogen eller våtmarker på flodplanet kring vattendraget bevaras eller återskapas.
- Förändring av dammars avtappningspunkter så att det i första hand är ytnära vatten som tappas till minimitappning.
- Förändring av reglering så att skadorna på biologisk mångfald eller naturmiljön i dess helhet minskas. Exempel på sådana åtgärder är förändring av regleringen för att åstadkomma mer naturliga vattenståndsvariationer och vattenflöden och skapande av höga vårvattenstånd för att bevara naturlig strandvegetation.
- Åtgärder, exempelvis omlöp, som bidrar till att återskapa kontinuitet i vattendraget. Åtgärderna ska gynna fler än enstaka arter.
- Undanröjande av vandringshinder för fisk och andra vattenlevande organismer i tillflöden till vattendraget.
- Projekt som syftar till att bevara eller gynna rödlistade arter som hotas eller tar skada på grund av vattenkraften.
- Avsättning av fallrättighet som naturskyddat område.
- Rivning av befintliga dammar eller andra konstruktioner i vattendraget som hör till vattenkraften.
- Finansiering av tillämpad forskning som leder till ökad kunskap om hur vattenkraften kan minska sin påverkan på miljön.
- Naturinventeringar som syftar till att ta fram åtgärder som minskar vattenkraftens skadeverkningar.
- Enkla inventeringar av vattenkraftverk som syftar till att bedöma åtgärdsförslag som minskar miljöpåverkan,

Andra åtgärder kan godkännas efter särskild prövning av Naturskyddsföreningen.

Listan uppdateras regelbundet.

Bilaga 4 Energieffektiviseringsfond

Företag som levererar elenergi märkt med Bra Miljöval ska avsätta medel motsvarande 500 SEK/GWh för energieffektivisering i en egen fond eller i en fond som Naturskyddsföreningen disponerar. De medel som ska avsättas i Energieffektiviseringsfonden kan antingen avsättas på ett eget konto eller i Naturskyddsföreningens centrala energieffektiviseringsfond. Om medel avsätts till eget konto ska dessa medel hållas åtskilda från andra investeringsmedel inom företaget. Energieffektiviseringsfondens medel kan dock utgöra delfinansiering i ett större projekt. I detta fall ska det vara tydligt vilka delar av projektet som finansieras av Energieffektiviseringsfonden. Kravet gäller inte elleverantörer som köper elenergi som redan är märkt med Bra Miljöval från annan licenstagare.

Fondens medel ska användas till åtgärder där resultatet kan mätas i sparad elenergi. Företag som ansöker om märkning av produkt med Bra Miljöval ska redovisa vilka åtgärder de avser att genomföra, förväntad energibesparing samt ansvarig organisation. Arbetet ska påbörjas senast 6 månader efter att företaget fått sin licens men kan pågå under längre tid än innevarande verksamhetsår. Resultatet ska redovisas vid revision och slutredovisas när åtgärden har genomförts. Energieffektiviseringen ska syfta till att minska elanvändningen. Till ansökan ska bifogas en uppskattning om hur och var elen används uppdelat på värme, belysning, ventilation, processen och övrigt. Stort intresse visas projekt där tekniken behöver introduceras och har stor effektiviseringspotential.

Krav på projekt som finansieras genom Energieffektiviseringsfonden

- Åtgärden ska syfta till att minska elanvändningen i lokaler, industrier eller bostäder.
- Åtgärden får inte vara påkallad av lagstiftning eller gällande tillstånd.
- Projektägaren måste kunna visa att eleffektivisering kan härledas till åtgärden.
- Åtgärden ska dokumenteras och kunna fungera som gott exempel.
- Projektägaren måste kunna ta emot studiebesök och lämna ut relevanta uppgifter till intresserade.

Exempel på projekt som kan finansieras genom Energieffektiviseringsfonden

- Projekt som minskar elförbrukningen till belysning utan att försämra ljusmängden eller arbets-/ boendemiljön.
- Projekt som minskar elförbrukningen till i tryckluftssystem.
- Projekt som minskar elförbrukningen till pumpar, motorer och fläktar med bibehållen systemprestanda.
- Projekt som minskar elförbrukningen till vitvaror och kontorsutrustning.
- Projekt som minskar elförbrukningen till ventilationssystem utan att inomhusmiljön försämrats.
- Projekt som minskar elförbrukningen genom att kapa tomgångsförbrukningar.
- Projekt som minskar elförbrukningen i elvärmesystem genom isolering eller styrning.
- Projekt som minskar överföringsförluster.
- Projekt som minskar elförbrukningen till kylsystem utan att komfort och önskad kyleffekt försämrats, t ex solavskärmning.

Andra åtgärder kan godkännas efter särskild prövning av Naturskyddsföreningen.

Listan uppdateras regelbundet.

Bilaga 5 Investeringsfond

Företag som levererar elenergi märkt med Bra Miljöval kan nyttja en investeringsfond för förnybar energi för att uppnå miljömärkningens krav på additionalitet. Den typ av produktion som investeringsfonden kan nyttjas till ska vara sådan att det inte är troligt att elcertifikatavgiften eller andra stödsystem tillsammans med elpriset, kommer att täcka den rörliga produktionskostnaden. Investeringsfonden kan även nyttjas till demonstrations- och utvecklingsprojekt för nya förnybara teknologier.

De medel som ska avsättas i Investeringsfonden kan antingen avsättas på ett eget konto eller i Naturskyddsföreningens centrala investeringsfond. Om medel avsätts i eget konto ska dessa medel hållas åtskilda från andra investeringsmedel inom företaget. Investeringsfondens medel kan dock utgöra delfinansiering i ett större projekt. I detta fall ska det vara tydligt vilka delar av projektet som har finansierats av Investeringsfonden.

Företag som ansöker om märkning av elenergi med Bra Miljöval där investeringfond ingår, ska redovisa vilka projekt de avser att genomföra med hjälp av investeringsfonden.

Exempel på projekt som kan finansieras genom Investeringsfonden

- Investering i småskalig solesproduktion av spetskaraktär, särskilt i demonstrations-sammanhang.
- Investering i småskalig vindelsproduktion av spetskaraktär, särskilt i demonstrations-sammanhang.
- Investering i övriga kraftslag av spetskaraktär, t ex vågkraft.

Andra åtgärder kan godkännas efter särskild prövning av Naturskyddsföreningen. Listan uppdateras regelbundet.

Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen. Box 4625, 11691 Stockholm.
Tel 08-702 65 00. info@naturskyddsforeningen.se

Naturskyddsföreningen är en ideell miljöorganisation med kraft att förändra. Vi sprider kunskap, kartlägger miljöhot, skapar lösningar samt påverkar politiker och myndigheter såväl nationellt som internationellt. Föreningen har ca 200 000 medlemmar och finns i lokalföreningar och länsförbund över hela landet.

Vi står bakom världens tuffaste miljömärkning
Bra Miljöval.

www.naturskyddsforeningen.se

Bra Miljöval